

Міністерство освіти і науки України
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Харківський національний медичний університет
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Міжрегіональна Академія управління персоналом
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Університет Коменського в Братиславі (Словацька республіка)
Університет менеджменту в Варні (Болгарія)
Інститут соціологічних наук Університету природничих наук у Варшаві (SGGW) (Республіка Польща)
Центру мов та культ національних меншин (Словацька республіка)
Центр іноземних мов Жешувського університету (Республіка Польща)
Основна школа Важецька 11 у місті Прешов (Словацька республіка)

НАУКА І ОСВІТА В ГЛОБАЛЬНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИМІРАХ: ВИКЛИКИ, ЗАГРОЗИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

22-23 лютого 2024 року

Затверджено на засіданні вченої ради
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(протокол № 7 від 1 березня 2024 року)

Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку : зб. наук. праць за матер. III міжнародної наук.-практ. конф. (Полтава, 22-23 лютого 2024 р.) / за ред. Л. О. Данильчук. Полтава : в-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2024. Том II. 247 с.

Збірник підготовлено за доповідями учасників III міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку» (Полтава, 22-23 лютого 2024 р.).

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів несуть автори.

6. Shults A. «How Many AI Companies Will There Be In 2024 (Latest AI Statistics)». URL: <https://springsapps.com/knowledge/how-many-ai-companies-will-there-be-in-2024-latest-ai-statistics>

7. Talin B. History and Evolution of the Metaverse Concept. URL: <https://morethandigital.info/en/history-evolution-of-metaverse-concept/>

8. Vinge V. «Technological Singularity». URL: <https://ru.scribd.com/document/225604613/Vinge-Vernon-The-Coming-Technological-Singularity>

9. Wang Ge et al. Development of metaverse for intelligent healthcare. Nature Machine Intelligence. Vol. 4. November 2022. pp. 922–929. <https://doi.org/10.1038/s42256-022-00549-6>

Поліщук Катерина Володимирівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 013 Початкова освіта,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

ПРОБЛЕМА ВПОРЯДКУВАННЯ ЗМІСТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Завданням сучасної стандартизації початкової освіти як в Україні, так і в країнах Європейського союзу є стимулювання розвитку навчальних технологій, удосконалення змісту освіти, створення можливих умов для творчого підходу вчителів та розробників освітніх програм, технологій та засобів навчання, формування критичного мислення учнів на всіх етапах навчання, розвиток здібностей школярів, а також розвиток комунікативних навичок морально-етичної відповідальності учнів.

Сучасна початкова освіта у таких країнах, як: Німеччина, Фінляндія, Польща орієнтована на те, щоб закласти основи знань, умінь та навичок підростаючого покоління, спрямовуючись на те, щоб школярі розвивалися розумово, морально,

естетично та фізично, відповідно до урахування їх індивідуальних, вікових та психологічних особливостей, їх інтересів, здібностей та можливостей тощо.

Порівняльний аналіз організації системи освіти українського та зарубіжного досвіду висвітлено у розробках М. Бойчук, О. Локшиної, В. Павленко, Л. Пуховської, А. Сбруєвої та ін.

Реформування освітньої галузі у країнах ЄС є важливим аспектом соціальної політики цих країн, що позначається у формуванні єдиної європейської ідентичності. Ключову функцію в цьому процесі в умовах відсутності соціальної згуртованості європейського суспільства виконує інтеграція освітніх систем, що ґрунтується на освітньому діалозі та міжнародній мобільності, що реалізують стратегію відкритої освіти на базі *мультилінгвізму та полікультуралізму* [1, с. 32].

Проводячи політику інтеграції, країни-члени співдружності, з одного боку, сприяють ідентифікації громадян ЄС із новоствореними в умовах європейського об'єднання державними інституціями, а також розробці та впровадженні ідеалу та статусу «європейського громадянина», вихованого на загальноєвропейських цінностях, на засадах рівноправного діалогу, відкритості у контексті сприйняття різноманіття культур.

Реалізація заявлених ЄС напрямів у сфері освітньої діяльності пов'язана із глибокою трансформацією освітніх систем європейських країн. У 2001 році Рада Європи схвалила доповідь «Конкретні майбутні цілі систем освіти та навчання» (The concrete future objectives of education and training systems), в якій було сформульовано основні економічні напрямки розвитку Європи та розроблено спільні стратегічні освітні цілі реалізації початкової освіти; пріоритети, що розкривають та конкретизують ці цілі, а також ключові проблеми чи види діяльності, необхідні для досягнення стратегічних цілей та реалізації освітніх пріоритетів. Доповідь визначила напрями розвитку формальної та неформальної освіти, яка спрямована на комплексне вирішення проблеми приведення європейських освітніх систем у відповідність до вимог сучасних європейських стандартів. Окреслимо основні цілі цих систем [4, с. 3].

У сучасних умовах під впливом інтеграційних процесів, що відбуваються в об'єднаній Європі, продовжуються формуватися взаємопов'язані, близькі за структурою та змістом освітні системи, гнучкі, відкриті до змін, які здатні адекватно на них реагувати, і водночас зберігати свою ідентичність і національну специфіку. Через це є всі підстави говорити про формування європейських систем освіти, що володіють багатьма загальними ознаками та орієнтовані на реалізацію стратегічних завдань, сформульованих у Лісабонській стратегії «Європа – 2020».

Інтеграція європейських освітніх систем відбувається не лише на рівні початкової, але й дошкільної освіти як вихідної невід'ємної ланки освітньої системи. Необов'язковість дошкільної освіти в більшості європейських країн не звільняє дітей дошкільного віку від обов'язкового відвідування за рік до вступу до школи освітньої установи при ЗДО, метою чого є: соціальна адаптація дітей до нових умов їхнього життя, стимулювання розвитку дітей відповідно до їх потенційних можливостей, розвиток комунікативних навичок, моторної активності, формування моральних ціннісних орієнтацій, коригування деяких недоліків у розвитку дитини, пов'язаних із соціально-культурними умовами її життя та рисами характеру.

У багатьох європейських країнах відсоток дітей, які відвідують заклади дошкільної освіти, наближається до 100. Діти від 0 до 3 років в Австрії, Бельгії, Болгарії, Угорщині, Німеччині, Голландії, Данії, Італії, Іспанії, Польщі, Португалії, Румунії, Франції, Чехії та низці інших європейських країн відвідують ясла. Діти віком від 3 до 6 років – дитячі садки. У деяких європейських країнах таких, як Литва, Латвія, Ісландія, Словенія, Норвегія, Швеція та Фінляндія існують інтегровані дошкільні заклади, що поєднують ясла та дитячі садки [0, с. 56].

Акцент на наступність у європейській освіті між дошкільною та початковою ланками освітніх систем відображає пошук зарубіжними фахівцями оптимальних шляхів реалізації принципу безперервності освіти та підвищення її якості. У

рамках трансформації європейських освітніх систем відбувається зближення їхніх структур.

Деякі європейські країни (Іспанія, Польща), керуючись віковими особливостями учнів, пішли шляхом відокремлення початкової освіти від основної, наближаючись таким чином до європейських моделей у питанні організації шкільної системи навчання.

Важливою тенденцією, що сформувалася у напрямі зближення європейських освітніх систем, є зниження віку дітей при їх вступі до початкової ланки (з 7 до 6 років) та збільшення тривалості навчання. У більшості країн (Австрії, Бельгії, Німеччини, Ірландії, Італії, Ісландії, Норвегії, Португалії, Румунії, Словаччини, Чехії, Естонії та багатьох інших) до школи вступають діти у віці 6 років. У віці 5 років вступають до школи діти у Голландії та країнах Сполученого Королівства – Англії, Шотландії та Уельсі. У Північній Ірландії навчання розпочинається з 4 років. У віці 7 років йдуть до школи діти Болгарії, Латвії, Литви, Швеції, Фінляндії та Естонії. Обов'язковою дошкільною підготовкою охоплюються діти 5-річного віку в Угорщині, Голландії, Данії, Латвії, Польщі та інших європейських країнах [0, с. 90].

У європейських державах принцип організації навчання на засадах субсидіарності, зафіксований у Маастрихтському трактаті. Відповідно до цього принципу, освітня галузь залишається пріоритетною сферою впливу національної політики країн європейської співдружності та розвивається з урахуванням специфіки національних цінностей кожної країни та засадах чіткого дотримання освітніх пріоритетів, розроблених європейською спільнотою.

Сучасні наскрізні лінії початкової американської школи (Elementary Common Core State Standards – ECCSS) визначають час, відведений на вивчення основних дисциплін навчального плану: англійська мова, літературне читання, математика та природничі предмети. В освітніх стандартах країни наголошується, що школи мають право самотійно проектувати навчальний план, визначати ряд

дисциплін, що вивчають, їх зміст та часовий інтервал, спираючись на рекомендований державою зразковий зміст освітніх програм з англійської мови (письмо, читання) та математики.

Фінська національна програма містить такі ключові лінії, як: 7 наскрізних компетентностей, які враховуються під час розробки навчальної програми з кожного предмета із метою визначення цілей і ключових напрямів змісту навчання через формування в учнів таких компетентностей, як: вміння критично й креативно мислити (володіння «м'якими» навичками та вміння вчитися; культурна компетентність, взаємодія й самовиражена турбота про себе й управління повсякденним життям; багатомовність (здатність створювати та інтерпретувати різноманітні тексти; інформаційна грамотність; трудова компетентність і підприємництво учнів; формування вмінь й навичок із метою забезпечення сталого майбутнього [3, с. 78].

Результат початкової освіти в цій країні відповідає всім міжнародним вимогам, що показало незалежне тестування за системою «PISA», міжнародної програми з оцінки освітніх досягнень учнів (Programme for International Student Assessment).

З'ясовано, що освітня система у Фінляндії не передбачає диференціацію учнів з урахуванням їх психічних (пізнавальних/фізіологічних) особливостей. Відповідно до цього, педагоги не поділяють учнів за показниками їх успішності, здоров'я, статі, національності, тому, наприклад, діти з особливими освітніми потребами зазвичай відвідують регулярну школу в усіх випадках, коли це не перешкоджає показникам їх здоров'я (у країні діє лише кілька спецшкіл). Зрозуміло, підтримка таких учнів потребує участі в їхньому освітньому процесі спеціального персоналу, а тому в школах діють цілі команди дитячого індивідуального сприяння [3, с. 34].

Проте, ця система має й свої переваги, адже у початкових класах відсутня система оцінювання, через що учні краще адаптуються до умов закладу, не мають

страху й тривожності отримати погану оцінку, осуд чи покарання від батьків, чи педагогів. Практичний підхід до навчання, що реалізується у Фінляндії, дозволяє опанувати корисні для життя навички, дійти усвідомленого професійного самовизначення.

Основна функція ЄС у галузі освітньої політики – сприяти досягненню високої якості освіти через організацію співробітництва між країнами – учасницями співдружності, надавати їм підтримку у їхній освітній діяльності в умовах культурного та мовного розмаїття, а також сприяти обміну міжнародним досвідом між країнами співдружності. Європейська освіта, що реалізується на основі відповідних принципів, розглядається з позиції озброєння молодого покоління знаннями про Європу з урахуванням глобальної та локальної політики; навчання у Європі передбачає формування у них умінь та навичок, необхідних для молодих європейців, ознайомлення з європейськими цінностями, із метою набуття учнями міжнародного досвіду навчання.

У сучасній зарубіжній педагогічній науці та практиці концепція європейської освіти передбачає створення нового типу освітнього середовища на засадах відповідних стандартів (положення Болонської декларації, Рекомендації Ради Європи), в яких для всіх учнів у контексті їх розвитку й становлення створюються найбільш сприятливі умови крізь призму формування мовної, літературної, математичної, природознавчої, економічної та екологічної компетентностей учнів. Цими нормативними документами також детермінуються потреби учнів із обмеженими можливостями здоров'я; за умов чого у цих освітніх системах відбуваються досить значущі та суттєві програмно-організаційні зміни, зокрема, застосовуються індивідуальні навчальні плани, встановлюються багаторівнева система навчання та індивідуальні освітні модулі, описово-цифрова система оцінювання, у школах збільшується педагогічний штат за рахунок залучення фахівців з галузі спеціальної педагогіки тощо.

Список використаних джерел

1. Васьков Ю. В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). Харків : Скорпіон, 2000. 120 с.
2. Десятов Т. М. Тенденції розвитку неперервної освіти в країнах Східної Європи (друга половина ХХ століття) : дис. ... доктора пед. наук : 13.01.01 / Київ, 2006. 505 с.
3. Локшина О. Етапи розвитку стратегії Європейського Союзу у галузі освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. 2007. № 2. 110 с. URL: <http://www.nbuiv.gov.ua/e-journals/ITZN/em2/emg.html>.
4. Рада Європи. Європейська культурна конвенція (1954) № ETS N 018. 5 с. URL: http://www.eucop.ier.com.ua/legislation/eucop_other1954_12_19.pdf.

Поліщук Оксана Пилипівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

НАУКА ТА НАЙБІЛЬШ ВАЖЛИВІ ЇЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ У ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА / СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Наука, визначається як система організованого та систематизованого знання, грає визначальну роль у розвитку сучасного суспільства. В XVII-XVIII століттях почалося формування науки як соціального інституту, що забезпечує надійні та достовірні уявлення про світ. У цей період виникли університети, національні академії та наукові періодичні журнали, які стали основою для наукового знання. Найважливішою метою науки є придбання нового знання, що відповідає існуючим або майбутнім запитанням суспільства. Щоб відповідати цим запитам, знання